

Q. D. B. V.
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO AVGVSTO,
PRINCIPE REGIO ET ELECT. SAX HEREDE,
EXERCITATIONEM ACADEMICAM
DE

FANATICIS, IN
RECTAM RATIO-
NEM INIVRIIS,

IOACHIMI LANGII
MEDICINAE MENTIS

OPPOSITAM,
PRAESIDE

M. IOANNE IACOBO FERBERO,

ARGENTORATENSI,
SS. THEOL. CANDIDATO ET AMPLISS. COLLEG.
PHILOSOPH. ADIVNCTO.

FAVTORE AC STUDIO RVMSVORVM AMPLIFICATORE
SVMMOPERE COLENDO,
AD DIEM XIX. APRIL. A. C. M DCC X.
IN AVDITORIO MAIORI
PVBLICE TVEBITVR

IOANNES GODOFREDVS MEHNER,
FREIBERGA HERMVND. SS. THEOL. C.

Coll. diss. A
33, 26

WITTEBERGÆ,
Prelo GODERITSCHIANO.

a. XXXIII. 26.

V I R O
PRAECELLENTI AMPLISSIMO QVE, PRAESIDI
HUIUS DISPUTATIONIS
LAUDATISSIMO,

S. P. D.

Osti illum, contra quem merito pugnas,
Virum ingeminasse haecenus illud, & nobis
velut occentasse dicterium, ad stipulari no-
vae isti (fratrum Longorum, ut ad veterem
Te Historiam remittam) doctrinae tantum

non omnes Augustanae confessioni addictas Academi-
as, solam nunc Vittembergensem cum Balthicis duabus
tueri pristinum, sed desereri ab omnibus, hasque prope-
diem, subtracto omni consensu, esse expiraturas. Tu
nobis, PRAECELLENS AMPLISSIME QVE
VIR, viuum ad illa scommata responsum eris, qui non
solum voce literisque, de Celeberrimorum Theologo-
rum Argentoratensium consensu cum veteri doctrina,
& averfatione perniciosarum novitatum, quibus Eccle-
sia nunc vexatur, certissimos nos fecisti, sed ipse singula-
ri animo aggressus es obiectionis auctorem, Virum se-
mel iterumque frustra monitum, sed in errore magno,
proh dolor! illorum, quibus Doctor datus est, cum de-
trimento pertinaciter haerentem, duroque nodo durum
quaesivisti cuneum. Quamvis intelligas ipse, vanam
esse, isthanc cantilenam, neque, si vel maxime vera fu-

A

erint,

quæ narrat, meliorem idcirco eius causam esse futuram, qui sciat, quid olim evenerit Ecclesiæ &, mutatis circumstantiis, paria subinde fieri, fateatur. Sed &, factorum veritate illum destitui, in propatulo est, atque vel in istis Academiis, quas citat, publica sunt nuper contra ipsum & pro veritate lata testimonia. Non vincemus autem copia, sed rerum argumentis & sanctissimæ veritatis præsidio. Huic Tuas porro operas consecrato, **AMPLISSIME VIR**, reversusque (quod feliciter fiat!) in Patriam, de fraterno Saxoniorum Theologorum consensu Argentoratenses Tuos certiores redde. Vale, in Domino **FAVOR HONORANDE**. Scribebam **Dresdæ, mense Aprili, A. C. cl. lccc X.**

VAL. ERN. LOESCHERVS,
CONSILIAR. ECCLES. ELECT. ET
SUPERINTEND. DRESDENS.

PRAE-

A

PRAEFATIO.

Nunquam alacriori animo Divi nostri LUTHERICAE
 thedræ conscendo, & controversias, ad Philosophiam
 spectantes, sub publicum eruditorum revoco examen,
 quam, cum pugnandum est mihi contra Fanaticos, & impios
 Pietistarum socios, qui hinc inde herent, & horrendos fovere
 errores non erubescunt. Quamvis enim in veterum scriptis
 Philosophorum talia quoque reperiantur, quæ cum veritate
 baud amite conspirant, sed ipsi subinde refragantur, adeoque
 examine Philosophico digna sunt, nihilominus tamen malo ad
 istas potius aggredi docendi rationes, quibus novatores Pieti-
 sta utuntur, qui in eo præ veteribus, in primis Platonice,
 prærogativam obtinere videntur, quod illis sint stolidiores, dum
 non solum æque cum istis in rectam rationis sensum peccant,
 fanaticaque dogmata propalant, sed etiam crassiores fingunt
 errores, & indies in maiora prolabuntur deliria, ut dubitari
 amplius vix possit, recto illos iudicio gaudere. Ita, proh dolor!
 corruptum est hoc seculum, & in ea ætas nostra incidit tem-
 pora, quæ longe sunt tristissima faciemque præ se ferunt hor-
 rendam, & nisi Deus malo huic medeatur, quod Fanaticorum
 colluvies ubique locorum spargere studet, mundum tam cito fa-
 naticum fuisse factum, admirabuntur multi. Qui Veritati
 ac Pietati sincere student, malevolorum eiusmodi hominum as-
 ferta ac dogmata iure meritoque detestantur ac profligant, eo-
 que maiori zelo, quo pestilentiora illa deprehendunt, & studi-
 osa iuventuti perniciosiora. Quamobrem constitui mecum
 in presenti inire certamen cum Fanaticis, in rectam ratio-
 nem iniurus. Faxit Præpotens ac Immortale Nomen, ut o-
 mnia feliciter succedant.

§. I. Cum

Ubi in conscribenda hac Dissertatione Academica me oporteat esse breuem ex DN. RESPONDENTIS voluntate, sufficet in presenti, vel unius solum Fanatici *u. to. f. r. e. s.* erroneas refutasse, & initium laboris huius fecisse, quo ad ceteros quoque in exercitationibus aliis transitus fieri possit. Inscribitur autem thema, quod ad disputandum proponitur, *de Fanaticis, in rectam rationem iniuriis*, cuius ventilationem Philosophis iure competere, nemini dubium esse potest, qui secum perpendat, rectam ad rationem omnia esse revocanda Philosophorum asserta, eademque minime pro veris esse habenda, si, ipsi tanquam normæ & regulæ contrarientur, Neque aliter docent Cartesiani, qui, Rationem Philosophiæ sustinere vicem, passim in scriptis suis fatentur, quam vis negari non possit, accuratiore loquendi modo hæc duo esse distinguenda. Ratio enim Organon designat, ope cuius homo e naturalibus seu rebus creatis Philosophiam format, quo ipso non intelligitur ratio in idea, quæ ante hominis lapsum in statu innocentia locum habuit, & perfecta admodum fuit, sed illa in natura attenditur, quæ nunc in hominem, post tristissimum eius a Deo secessum, cadit, ac imperfecta valde & sauciata audit in naturalibus, plane vero & plene in spiritualibus cæca. Philosophiæ autem voce effata seu Philosophemata insigniuntur, quæ proprie id, quod Philosophia dicitur, constituunt, quæque de rebus creatis ratio format, ut proinde non solum relationem dicant ad naturam sive res creatas, verum etiam ad rationem, qua mediante, ex obiectis illa colliguntur. Et ita ratio in Philosophia causæ nomine venit, philosophemata vero effectus rationis sunt, quos illa producit. Quam tamen differentiam non adeo in presenti urgeo, sed rationem cum Philosophia, ad mentem recentiorum Philosophorum, coniungo, ut sensus thematis sit, *de Fanaticis, in rectam rationem, seu veram Philosophiam, iniuriis.*

Quinam vero per *Fanaticos* sint intelligendi, non immerito quæri potest? Si Philosophi consulantur, parum illi solliciti sunt de hoc hominum genere, cum quo potius Theologis est certandum, qui integra scripta contra Fanaticos ediderunt. Origo vocis huius committitur a

fa-

mu. I. 2

fanis petitur, in quibus olim commemorabantur Fanatici, teste *Desiderio Herald* in *Animadvers. ad Arnob. Lib. I, pag. 22.* vid. Magnif. Dn. D. VVERNSDORFII Prælectiones Anti-fanaticæ, §. 1. & seqq. Græcis *ἱεροτικοὶ* sive *ἱεροδύλοι* dicuntur, quæ vocabula tam ad bonam, quam ad malam, trahi possunt significationem, quamvis in cōfesso sit, hodie eiusmodi *ἱεροτικοὶ* sive Fanaticos malæ esse notæ, & a Theologis per illos depingi Pietistas, quos ita describunt, eos esse tales homines, in externa Ecclesiæ Lutheranæ societate viventes, qui pietatem, quam simulant, illegitimis promovere student modis, quo confusionem in veram introducant religionem. Vel brevius, si quis ad definitionem Sophistæ Aristotelicam, a proprie petitam, & cap. 2 propositam, respicere velit, hunc in modum delineare illos potest, esse hypocritas, ab apparente, non existente, Pietate. *Quemadmodum enim,* verba sunt B. Dn. D. DANNHAVERI, in *Idea Boni Disput. & malitiosi Sophist. Sect. 2, p. 130,* *Sophiste proprietates duæ sunt, primo lucri cupiditas. Venalem enim profitetur sapientiam, dum injustissimarum causarum Patronum agit, in perniciem proximi, sui vero marsupii salutem. Eiusmodi Sophistas qui quarit, non eget Diogenis lucerna. Secundo κενόδοξία, quando sapientiam profitetur apparentem, non tamen existentem, adeoque sub vanitatis signo stipendiaria meretur. Simul ac enim de modica eruditione sibi est conscius, illico simiolum sui catuli fallunt, & iam se cum esse arbitrat, qui vel cum doctissimis certare possit. Hoc superbia typho inflatus, incidit in facultates superiores, tumultuatur, & quam ceu canis e Nilo degustavit aquam, illico deportat ad nivea Theologie cum primis carbasa saliva petulanti denigranda, cumque turpe esse existimet, de novo se aliquid discere, ignorantiam suam supplet Sophistica vanitate, quin eo progreditur audacia, ut, quia πανεπιστήμονα se iactitet, cum Sophista illo in Gorgia Platonis gloriari non erubescat. ὅδεῖς ἔτε ἰπὶ πολλῶν ἐτῶν κενόν τι μὲν ἐρωτήσῃ. Nemo a multis annis me aliquid novi quaesivit.* Ita etiam in Fanaticis & Pietistis hodiernis eadem deprehendere licet vitia, quæ si accommodentur ad Theologiam, vivis quasi coloribus verba in medium allata illos exhibent depictos. Quis enim ex eruditorum numero est, quem lateat, iniustissimarum Pietistas causarum agere Patronos, & execranda in lucem edere doctrinæ capita, quæ in perniciem hominum animarumque exitium vertunt. Neque tam exiguus perversorum eiusmodi tenebrionum reperitur numerus, ut ad illos inveniendos, indigeamus Dioge-

nis

nis lucerna, potius tanta illorum copia deprehenditur, quanta muscarum, cum sudum est, Pietistarumque adeo omnia sunt plena. Accedit fraudulenta Pietatis species, quam profitentur ore gestibus & scriptis, cum tamen intus & in cute fallaces sint, hominesque mendaces, colorada pietate sinceris Christianis imponentes. Ut taceam superbiam aliaque vitia, in quæ veluti insani ruunt, in primis illius typho inflati, irruunt in Ordines superiores, tumultuantur, & cuncta evertere audent. O miserum vero hominum genus! O cæcos ductores!

Annon in foveam præceps labetur uterque,

Cæcus si cæcum ducere forte velit?

Annon in fœdas lapsurus uterque, lacunas,

Stultus si stultum forte docere velit?

III. Etsi autem Fanatici in rectam iniurii sint rationem, minime tamen illi soli tales censeri debent, qui vitii huius accusantur, sed plures, tam inter veteres, quam recentiores, Philosophos deprehendere licet, qui talia & publice, & privatim, propugnant asserta, quæ recto rationis sensui e diametro repugnant. Enimvero nullus ob ea illos statim vocaverit fanaticos, quorum nomine ex usu hodierno isti potissimum insigniuntur, qui sibi in Theologia eiusmodi fingunt non entia, quæ omni fundamento destituuntur, & cerebrum lædere videntur. Recte quidem inter Pseudophilosophos numeratur *Carneades*, Academicæ sectæ ascriptus, quod Iuris Naturæ existentiam negaverit, omnemque Iustitiam e medio tollere fuerit conatus, nusquam tamen locorum legere est, vocatum ipsum esse Fanaticum, vel in illorum numerum esse receptum. Neque famoso hoc nomine notarunt *Hobbesium*, qui contra ipsum strinxerunt calamum, licet pestilentissimos ille foverit errores, in rectum rationis iudicium quam maxime iniurios. Et ipsorum Cartesianorum dogmata quam plurima, a sana ratione esse remotissima, unicuius Philosophi gnaro constat, ob quæ suos etiam magno numero nacti sunt adversarios quos tamen ab hac abstinuisse voce, scripta confirmant, & ad oculum demonstrant. Pietistas vero Fanaticos esse & homines, hoc nomine dignissimos, nulli omnino dubium esse potest, qui Fanatica illorum dogmata secum perpendit, quæ ex relatorum naturæ non alios, nisi Fanaticos, propugnatores agnoscunt.

IV. Ceterum, quam variis Fanatici non solum in Sacram Scripturam, sed etiam in rectam rationem peccent modis, & quod quantosque foveant

ant

ant errores, difficile admodum est definire, nec chartæ angustia id
permittit. Multi quidem in colligendis istis studiosissimi fuerunt,
sed nec omnes notare potuerunt, nec alii id unquam præstare pote-
runt, cum in dies nova rationis deliquia patiantur Pietistæ, & errores
erroribus cumulent, ut unus alterue non sufficiat character ad descri-
bendos hos homines, sed tot & plures etiam numerentur, quibus o-
lim hæretici Donatistæ sunt delineati, & in fugæ exemplum a scripto-
ribus Ecclesiasticis ad vitium quasi depicti. Non licet in præsentia ea
proferre in medium, quæ ad rem Theologicam spectant, in primis,
cum, de Fanaticorum Characteribus Celeberrimam istam Theologo-
rum Trigam erudite scripsisse, me non lateat, Beatum, puta, DN. D.
ZENTGRAVIUM, Theologum Professorum apud Argentoratenses
summum, eundemque Præceptorem ac Hospitem meum desideratis-
simum, in Tractatu Germanico, qui inscribitur, *Historischer Bericht
von der Philadelphischen Societät &c.* DN. D. NEVMANNVM,
Præceptorem quondam meum ac Hospitem, nunquam sine honoris
& amoris præfatione nominandum, in *Collegio MS. de Sectis &
sectariis*, & Magnificum DN. D. VVERNSDORFIUM, Fau-
torem ac Præceptorem meum exoptatissimum, quem DEVS in Eccle-
siæ solatiumquam diutissime præstet incolumen florentemque! in e-
gregio *MS. Antifanatico*. Labet igitur de iis potissimum differere, quæ
Philosophica sunt, præsentique themati, quod examini publico su-
biicitur, convenientia, ne partes meas vel ullo modo videar neglexis-
se.

V. Ne vero cum turba mihi res sit, lubet ipsi nonnullos dare patro-
nos. Et quem primum potius e Fanaticorum fraudulentorumque
hominum numero in theatrum producam, quam virum istum per-
niciosissimum, M. IOACHIMVM LANGIUM, Halensem, cuius ho-
minis scripta venenata orbis eruditus non sine horrore hucdum aspe-
xit, & κακίαν animi, quæ ad summum ascendit gradum, admiratus
est? Scripsi non ita pridem, veritatis amore incensus, contra ἐπιπέ-
τατον hoc caput peculiarem dissertationem, ipsius *Medicine* seu poti-
us *Pestilentie mentis* oppositam, in quam tanto ferebatur odio, ut
rabiem animi insanumque cerebellum in *Relationibus suis Germanicis*,
quibus pestilentiores & homine Christiano indigniores sol nunquam
vidit, quæque nihil aliud, quam criminofum exhibent libellum,

B

haud

haud potuerit occultare. Sed respondebo propediem, itinere feliciter confecto, impudentissimis ipsius nugis, e calumniandi spiritu nec alio, quam diabolico, profectis, ac simul ea, quæ a fanatico Langii defensore & laudatore, sive potius per ἀναγο. adulate, Christophoro Friderico Bodenburgo, Gymnasia Berolinensis Rectore ἀλογονοῦ δαιμονίου, in Epistola Gratulatoria ad fanaticum fratrem Langium contra Dissertationem meam inepte æque, ac ridicule, allata sunt, ex animi solido subiiciam, quo intelligant alii, ipsique pestilentissimi membrum huiusmodi Praceptorum discipuli, quam noxii homines perniciosissimi que seductores hi duo sint viri, Scripturæ pariter ac rationi sanæ, malitiose reclamantes, Inprasenti eum in me suscipiam laborem, quem Dissertationis huius inscriptio exposcit, qui sane nullus est alius, quam ut initio statim ex venenata mentis Medicina Langiana demonstrarem, Virum hunc fanaticum quam maxime in rectum rationis iudicium iniurium fuisse. Ac, ne ea repetam, quæ circa Praefationem, aliosque huius erronei libri locos dicta sunt in dissertatione Antilangiana, ante novem circiter menses in Cathedra LVTHERI solenniter habita, & a Viro Iuvene laudatissimo, fanaticique Nominis Langiani hoste infensissimo, DN. VVOLFG. CASPARE. TROPFANNEGERO, Dresdensi, erudite & cum applausu defensa, novos Pseudophilosopho & homini ægro ostendere libet morbos, quibus Medicina mentis misere laborat, eo in primis consilio, ut studiosa inventus ab his sibi sedulo caveat, & dogmata erroneis veluti pestem fugiat ac detestetur.

VI. Primo igitur, quod ad epistolam, venenata mentis Medicinæ præmissam, attinet, statim ab eius initio delirare incipit Langius, quando, glorie vanitate inductus, in hæc verba prorumpit: *Varios errorum Maandros in Philosophia emensas, pro muneris mei ratione cogitare capi, quenam via ad sapientiam veramque hominis Felicitatem esset regia, plane ac simul compendiosa. Quam cum invenisse mihi viderer, amor humana, imprimis Christiana, societatis vinculum, prohibuit, quo minus ea, quæ prodesse possent aliis, præcipue iis, qui sub meo sunt disciplina, mihi servare solent.* Invenit ergo Langius sapientiam veram, a nullo unquam homine ita inventam ante, viam insuper ad felicitatem hominis regiam & planam sibi servare soli, religioni sibi duxit. O maximam Pseudophilosophi superbiam! quasi, ante

bund

te

consignatam *Langii* mentis ægritudinem, vera & regia via ad sapien-
tiam hominisque Felicitatem ab aliis, magnæ auctoritatis, Philo-
sophis, non esset inventa & tradita? quasi nemo, præter *Langium*, sa-
peret, & is solus foret, e cuius cerebello vera sapientia in alios dima-
nare deberet? Medicinam *Empiricus* mentibus sanis paravit, quæ nul-
lo medicinæ desiderio tenentur, morbos excogitavit varios, quibus
mederi cupit, quo, fraudulentorum more hominum, eo facilius ali-
is persuadere, & medicina sua venenata sanos decipere possit. Pesti-
lens sane hoc *PseudoPhilosophorum* genus est, & totum, quantum
quantum, ad fraudem compositum. Optandum igitur esset, serius-
que precibus expetendum, ut *Medicina mentis Langiana* nunquam
aspexisset lucem hanc, ne obesse posset iuventuti studiosæ, illamque
in varios deducere errorum mæandros, quos in *Philosophia Langium*
non esse emensum, sed hunc potius in eos gravissime incidisse, iam
alibi est ostensum, & porro ostendendum mihi restat.

VII. Ab epistola lubet nunc transire ad præfationem, de qua in Dis-
sertatione *Anti-Langiana* non immerito sum conquestus, eam in DE-
VM pariter, atque homines, iniuriam esse. Sed nolo dicta repetere,
potius sub breve revocaturus sum examen ultima Præfationis verba,
quæ huiusmodi sunt: *Si cui tam graviter errasse videar, ut publice
refutandus sim, illum amice rogo, velit, antequam censorem agat, ad
minimum bis totum librum attente & citra præiudicia perlegere, &
probe explorare, num me ubique intellexerit, aut dextre intelligere
voluerit.* Non potuit non prævidere *Langius*, haud paucos conse-
cuturum se esse adversarios, qui *Medicinam mentis*, tot tantisque er-
roribus, calumniis, scommatibus, abundantem & ex Spiritu mali-
tioso profectam, accurato sint submissuri examini, hinc, fraudulentis
hominis instar, lectorem, hortatur, ne censorem agat, nisi ad mini-
mum bis totum perlegerit librum, in quo tamen, sophistarum more,
eiusmodi ambiguis & æquivocis usus fuit verbis, ut illa veluti nasum
cereum huc illucue flectere, iisque pro libitu animique petulantia vel
hunc, vel alium, affingere possit sensum. Quid proinde mirum est,
si multis in locis intelligi nequeat vir obscurus, neque ab aliis intelligi
velit? Et quis, queso, verba *Langii* inter se conciliabit? quibus passim
in sua *mentis ægritudine* utitur, quando, de viribus humanis dispu-
rans, modo eas ita extenuat, ut in foro Philosophico vix maiores esse
cre-

credat, quam in foro Theologico sunt, modo eas ad tantam evehit dignitatem, dignitatem, ut affirmare non dubitet, hominem morbum mentis suæ spirituales naturaliter non solum cognoscere, sed eidem etiam ex ipsa Philosophia medicinam parari posse. Quæ sana mihi conciliari non posse videntur, neque lectorem æquum, si vel centies venenatam perlegeret *Langii* mentis medicinam, a contradictorio sensu revocare, & ad amicam verborum horum conciliationem perducere queunt. Quod vero de *Præiudiciis Langius* garrit, optandum sane foret, ut iste ab hoc vitio liber adhuc hodie esset, neque præiudiciis abeptus, immo excæcatus quasi, tam in *Philobarbano* suo, quam *agritudine mentis*, ea scripsisset, quæ virum fanaticum, & in Ecclesiæ perniciem natum, ubique produnt. Liceat mihi ad æquum *Medicine mentis Langiane* lectorem provocare, & ab eo testimonium veritatis expetere? annon ex præiudiciis *Longo-Barbarus* tanto feratur furore in Philosophos pariter, ac Theologos, quos homines morosos, plerumque mente corruptissimos, scientiis solidis vacuos, veritatis osores, plane ineptos, ridiculos, absurdos, Systematicos, Spinosos, macros, matacologos, in *Med. ment. pag. 569. §. 28. & pag. 473. §. 52.* impudentissimo ore vocat. Annon præiudiciis petulantissimæ mentis *Langiane* summum istud sit ascribendum odium in Scholas pariter & Academias, quas *§. 2. præfat. corruptissimas errorumque officinas* esse ait? Annon præiudiciis, in primis Halensibus, totus regatur *Langius*, uti inter alios locos plurimos, vel ex præfatione *Medicine mentis*, & præfatione Germanica Grammaticæ præmissa, luculenter patet, ubi *pag. 24.* ita disserit. *Es wäre zu wünschen, daß man an dessen [der Aristotelischen Sittenlehre] statt die doctrinam hodierni decori tractirete, welche ich noch nirgends gründlicher und besser ausgeführt gesehen, als in der zu HALLE edirten Anleitung zu wohl anständigen Sitten.* Igitur non video, quo iure liberari possit *Langius* a præiudiciis, quæ ipsius mentem totam occuparunt, & nescio, qua caligine obduxerunt. Monet quidem *cap. 4. §. 18. Medicina ment. pag. 137. edit. prior.* nec eruditorum iudicio male, ut tela prævisita minus noceant, prudentiæ tironibus sedulo esse monstranda & eximenda omnis generis præiudicia, sed contra hoc ipsum monitum graviter peccat *Langius*, quippe cuius mentis Medicina tota, quanta est, præiudicia sapit, nullumque alium præfixum sibi scopum habet, quam

quam præiudiciis occupare iuvenum animos, in eosque a vera sapientia via abducere in errores varios, quibus mens sana adeo corrumpitur, ut in gravissimos incidat morbos, quotidiana, prohi dolor! experientia hoc comprobante. Ut proinde *Langius*, eiusque *Medicina mentis*, studiosæ iuventuti bona fide commendari a nemine possit. Quæmadmodum enim, ut eadem qua *Langius*, utar similitudine, prava conversatio cum noxiorum librorum lectione mentis ægritudinem non parum auget; sic e contrario eiusdem sanationem bona cum sapientibus conversatio, bonorumque librorum lectio, quam maxime promovet & confirmat.

VIII. Quod ad istam præfationem attinet, quæ ad recentiore[m] editionem accessit, inter alia falsa *Langius* hæc habet: *Interea vero, ut paucis multa dicam, pro meo cognitionis modulo non dubito sic statuerè: Poiretus non caret erroribus, omnino cavendis, sed nihilo tamen minus plus est veræ sapientiæ ac solidæ eruditionis in uno Poireto, quam universe in omnibus & singulis eius iniquis censoribus.* Vix impetrare abs se potuit *Langius*, ut, vel in quibusdam saltem Poiretum errasse, fatefetur, & nisi testimoniis validissimis Summorum Virorum convictus fuisset, impedivisset sane amor fanaticus in fanaticæ *Poireti* dogmata, quo minus vel ullius fecisset mentionem erroris. Meminit quidem eadem in præfatione, si credere fas est, iam dudum animum induxisse, approbante Olim consilium suum *D. Spenero*, peculiari Dissertatione, tam ab inconsulta admiratione, quam ab iniquo contemptu huius auctoris lectores & censes avocare, sed sibi tantum temporis nondum adhuc datum esse, quantum eiusmodi commentatio requirit. Conqueritur ergo homo fanaticus de tempore, quo, ob cumulos labores, quos in odium Lutheranæ ac veræ Ecclesiæ in se suscipit, ad elaborandam hanc dissertationem excluditur. Cur huic labori non illud destinavit tempus, quod in profligatum *Philobarbarum* suum, quo eruditus orbis, & in primis Theologiæ cultores, optime potuissent carere, & *Relationes Germanicas*, quas iure optimo *novellas* quis vocaverit mendaces, vel *Lügen-Zeitungen*, impendit. Sed mauult *Langius* *Poiretum* præclarum vocare *Theologum & Philosophum*, eiusque opiniones periculosissimas silentio præterire, quam ætro notare carbone, ut studiosæ iuventuti illæ sint præiudicio, & ducem hunc cæcum ea sequatur. Melius Academica iuventuti consu-

luit

fuit biga Virorum de Ecclesia Christi excellentissimi promeritorum,
DN. D. IAEGERVS, Cancellarius & Theologus Tubingensis Primari-
us, in examine Theologiae novae Poireti, & B. DN. D. NEUMAN-
NVS, in Poiretismo Fanatico, qui non solum errores, quibus Poireti
libriscant, clare demonstrarunt, sed etiam solidis firmisque rationi-
bus confutarunt.

IX. Consideratis ita breviter iis, quae ad praefationes vel paucis sal-
tem mihi monenda visa sunt, ad ipsam tractationem nunc progredior,
& quae inepte aequae, ac falso, dicta sunt a Langio, strictim percontabo.
Mirum autem in modum invehitur Barbarus Philosophus Part. 1. cap.
1. pag. 15. & 16. §. 33. & seq. *Med. ment.* in illos Philosophos, qui, ho-
minem animal rationale esse, dicunt, & non absurdius aliquem cor-
pus humanum per substantiam capitatam definire, existimat, quam
hominem per animal rationale. Et §. 24. eiusmodi Philosophos ple-
rumque definitioni suae exacte responderedicit. *Nibil enim sunt* (perver-
so Langii iudicio) *nisi animalia rationalia, hoc est, sunt animalia, in*
quibus, ceteris, iisque primariis, facultatibus mentis sepultis ac ne-
glectis, sola, eaque corruptissima, viget, aut potius ludit ratio. O
mutilos homines, mutilatosque Philosophos, qui a brutorum natura,
utpote a quibus solatantum ratione se distinguunt, propius absunt, ipsi
quam maxime ἀλογοί καὶ ἀσσοφοί. Hem calumnias, absurditates
& stoliditatem Langianam! Tantum est huius Pseudophilosophi odi-
um in Philosophos veræque sapientiae amatores, ut, illos brutis vix dis-
similes esse, blateret. Vnde vero probabit fanaticum caput? prima-
rias mentis facultates in Philosophis nostratibus esse sepultas ac negle-
ctas, et solam, eamque corruptissimam, vigere, aut potius ludere,
rationem? Nonne constans illorum doctrina est, quam ore profiten-
tur, & pro qua scriptis propugnant, non solum intellectum, sed ipsam
etiam voluntatem emendari debere, minime vero cum Fanaticorum
turba docent, instituendam prius esse sanationem voluntatis, quam
intellectus, quia hic voluntatem praecedat, & ante eam est emendan-
dus, uti infra pluribus docebitur. Igitur, ex calumniandi spiritu,
nostrates Philosophos mutilatos mutilosque homines vocat *Langius,*
cum non dividant voluntatem ab intellectu in emendatione institu-
enda, sed utramque facultatem morbis corruptam coniungere, & in-
tellectui praevoluntate ascribere prerogativam, ubi se fudeant. Ne-
que

que video, quid tandem mali commiserint Philosophi isti, hominem per animal rationale definientes, cum hac definitio sit receptissima & solidis rationibus fundata, ut non opus sit, coningere novam, eamque ex novitatis praritu in huius substituere locum, in primis, cum idem illud animal, quod mente prarditum est, etiam rationale sit, quae ipsa vero rationalitas formam hominis sive animam respicit, cui prae-ter facultatem intellectionis & voluntatis competere, nemo nostratum Philosophorum unquam negavit. Vix igitur alia datur melior hominis definitio, quam communissima illa, a qua cum recedat *Langius*, modo, ut nostratibus Philosophis contradicat, ultro patet *Johannem Longo-Barbarum* ne animal quidem rationale esse, sed, veluti virum sensibus spoliatum, et ratione captum, insanire.

X. Alio argumento contra pios Philosophos *Part. I, cap. 2. pag. 35. §. 22.* insurgit Pseudophilosophus, illosque conficti cuiusdam criminis accusat, quando hunc maxime in modum loquitur. *Cui quis vero illorum, qui Christo nomen dedere, atque per illum ad sublimioris sapientiae studium vocati sunt, alienus sit, ab eo philosophandi genere, quod nostra est corruptionis, & in integrum restitutionis fontes & adminicula altius accessit? Caeus sit, quoniam videat, a *Langio* iniuriam fieri Philosophis istis, contra quos in Medicina mentis disputat. Quis, quaeso, homini huic dixit, esse Philosophos ab hoc sublimioris sapientiae studio alienos? Contrarium scripta illorum probant, quae in lucem edita sunt, ubi benevolus & aequus lector *B. DANNAVERI, B. CALOVII, B. SCHMIDII, B. RVDRAVEFII,* aliorumque magnorum Virorum, quorum NOMINA, ut in ore gerat *metaologus Langius*, nequaquam dignus est, sanam non solum Philosophiam, sed etiam sublimiorem sapientiam sanctamque Theologiam ad sensum Spiritus S. traditam, & ex Scripturae dictis comprobatam, deprehendet. Splendidum igitur & impudens est mendacium ac figmentum *Langianum*, omissum esse hoc studium a Philosophis, quibus nunquam in mentem venit, corruptionis & in integrum restitutionis fontes & adminicula ex Philosophia arcessere, probe gnaris, transcendere haec Philosophiam, & ex altiori principio esse repetendam huius doctrinae cognitionem, quam mirum in modum confundere, & summa imis miscere, uti in aliis locis, ita in hac imprimis thesi, studuit *Langius*. Quis enim, nisi ineptus & stolidus, corruptionis*

ptionis & in integrum restitutionis fontes & adminicula ex Philo-
phia petet? Quis ea, quæ solus sunt revelationis, cum iis, quæ ad lu-
men rationis spectant, sic turpiter confundet? nihilominus tamen
Langiana hæc est sapientia, seu potius dementia, quam vel tirones u-
triusque studii iure derident, pestilentemque hanc confusionem de-
testantur.

XI. Nec aliam *Sophista* huius in *Medicina mentis venenata* senten-
tiam esse, ulterius verba in subsequenti thesibus allata confirmant,
quando ita disserit: *Ipsi enim Philosophi inter idolorum cultores ha-*
buerunt quadam de statu integro & corrupto indicia & vestigia, sic,
ut alios silentio prætermittam, Ovidius, Poeta & Philosophus, rem de-
scribit inter sui generis homines plane indubiam, quando Metamorph.
lib. 1. in aurea de creatione historia, ita canit: Unus erat toto natura
vultus in orbe, &c. Quæ e monumentis Mosaicis hausta per com-
mercium cum Hebrais & per traditionem cognovisse Philosophos, qui
dixerit, his tanquam indicibus, sive hodegis usus, ipsa adeat oracula
divina ex iisque discat, ut origine sua dignum est philosophari, id est
horribilem sui corruptionem scrutari, nosse deplorare, ac sui inrectum
statum restitutionem meditari, atque ita de eo sibi sapientie thesauro
ac philosophandi modo, quem sacra Literæ exhibent, & commendant,
& quem Gentiles obscura tantum auditione perceperunt, ex anima
gratuletur. Primum non video, quomodo Longo-Barbarus verba
priora cum posterioribus, sive §. 22 cum §. 23. conciliare possit. Hi-
storiam creationis, quam Ovidius Paganus describit, rem inter sui
generis homines sive Gentiles plane indubiam esse, ait, & tamen, ean-
dem e monumentis Mosaicis hausisse Gentiles, subiungit. Certe pri-
ora verba haud obscure innuunt, e lumine rationis illam cognovisse
Gentiles, neque eam hac ratione hausisse e monumentis Mosaicis, cer-
tum est, quæ sane in Gentilibus indubiam fidem & certitudinem gi-
gnere haud potuerunt. Quid enim impedit, quo minus eiusmodi
monumenta Mosaica, veluti traditiones falsas, secum reputare, eas-
que pro fabulis habere potuerint, si non omnes, saltem maxima Gen-
tilium pars. Igitur aut falsum est, historiam creationis inter omnes
Gentiles plane indubiam fuisse, aut falsum est, e monumentis Mo-
saicis illam hausisse Gentiles. Secundo autem in verbis ultimis tur-
pissime confundit Esendophilus lumen rationis cum lumine re-
vela-

velationis, siue Philosophiam cum Theologia. Quis enim unquam
ex sanis Philosophis vel Theologis docuit, horribilem hominis cor-
ruptionem, & in rectum statum restitutionem, cognoscendam esse
ex Philosophia? Quis unquam negavit, hunc sapientiae thesaurum,
ope cuius homo sui corruptionem scrutatur, novit, deplorat, ac sui
in rectum statum restitutionem meditatatur, ex sacris Literis compa-
randum esse? Cur igitur pios Philosophos, qui lumen rationis & reve-
lationis bene distinguere norunt, *ridiculos, stolidos, immo insanos ve-
ritatis ofores ac corruptores, vocat Caput Fanaticum?* Sed calumniae
sunt, quas contra probos Doctores ἀλογος Langius affert, quibus
confutandis immorari non libet.

XII. Pergit malitiosus Langii spiritus vera miscere falsis, & Part.
2. cap. 2. §. 1. seq. pag. 91. Med. ment. denuo omnia confundere. Verba
Viri Fanatici, quae huc integra apponere visum, haec sunt, *Quia egra
est tota mens, eius sanatio merito quidem inchoanda esset e luminis
supernaturalis principio, & a facultatibus primariis, quibus ad divina
& aeterna convertitur. Sed tanta est ortus nostri miseria, ut verus
ac naturalis dignitatis ordo in erudiendis mentis facultatibus sit inver-
tendus, siquidem tenera aetas ad facultatum digniorum usum ac regi-
men est inepta, aptior vero ad inferiorum exercitium. Imo adulto-
rum etiam tanta est cecitas ac perversitas, ut de ipsa facultatum pri-
mariarum natura ac dignitate nec possit convinci satis, nec ad illarum
sanationem rectumque usum e principio gratiae adduci, nisi luminis na-
turalis, siue rationis utcumque excoltae beneficio. Ergo a lumine natu-
rali ac rationis cultura sic faciendum est sensationis initium, ut ipsa sa-
nitas ei ex superiori principio digniorique obiecto restituatur, atque
ita simul ratio in exercitio suo subinde reddatur ordinatior, rectior ac
luminosior.* Cum hisce lubet nunc ea conferre, quae Part. 5. cap. 2. §. 8.
10, 20. §. 22. pag. 488. & 489. Med. ment. leguntur, & ita se habent.
Non autem praetermittendum est hoc loco, timorem DEI vere erudi-
tionis esse initium. Si enim vera eruditio ad DEVM omnia refert,
mentemque ipsam ad eum reducit, timor DEI, qui fide ac amore est
felicissimus, siue pius ac sincerus animi submissi erga DEVM affe-
ctus, non potest non vere eruditionis esse initium. Hic summi Nu-
mipis 1. nox, si mentem intime tetigerit & penetraverit, eandem, DEI
luminis utcumque collustratam, miseria sua agnitione reddit demissam,
sueque

suaque restitutionis avidam etque felicitam. Hos duos *Pseudophilosophi* locos B.L. quaso conciliet? certe ita sunt comparata, ut simul stare nequeant. Docet enim, initium sanandæ mentis esse faciendum a lumine naturali, sive ratione excolta, & tamen a timore Domini esse initium esse faciendum, quem sacra pagina nobis commendat. Quis contradiccionem hanc evidentissimam non videt? Quis non miratur Logicam *Langianam*? in qua duo contradictoria simul vera esse possunt. Misere me sane fanatici huius hominis, cuius intellectus sic est obtenebratus, ut verum cognoscere non possit, vel ex malitia non velit. Misere me insimul iuventutis studiosæ, quæ tam inique a cæco hoc Præceptore decipitur, & in varios, eosque gravissimos, deducitur errores. Medicinam medicus hic imperitus mentibus sanis paravit, quæ venenum redolet, & animum cruciat, ac, nescio quos, secum trahit morbos. O utinam hanc Medicinam mentis *Langianam*, veluti pestem, fugerent omnes, & illi in primis sapere tandem discerent, qui ex impotentiori animo ad fraudulentum huius Magistri verba iurarunt! Quod vero ad cetera attinet verba, neque illa simpliciter admitti possunt. Probet *Langius*, ætatem teneram ad facultatum digniorum usum esse ineptam, contrarium sequenti argumento facile evincere possum. In quoscunque cadit fides, cognitio Dei, & erga eundem amor, illi ad facultatum digniorum usum non sunt inepti. Atqui in teneram ætatem cadit fides, cognitio Dei, & erga eundem amor. Ergo tenera ætas ad facultatum digniorum usum non est inepta.

XIII. De principio primo ceterisque propositionibus, quæ proxime ex illo fluunt, *adversarius noster Part. 2. cap. 2. §. 4. & 5. pag. 95.* agit, et opinatur, uti ex præcedente §. 2. satis clare videre est, neminem ad primariorum facultatum sanationem rectumque usum e principio gratiæ adduci, adeoque gratiæ capacem esse posse, nisi propositiones istas, *pag. 93. & 94.* magno numero in medium allatas, cognitæ probe habeat perspectasque. Sed primo, stante hac sententia, quid de teneris, qui propositionibus adductis assensum plenum præbere, & ob ætatis defectum illas cognoscere nequeunt, sentiendum erit? num eiusmodi ad gratiam aditus illis denegandus? Minime gentium. Deinde non video, quo iure hæc principia omnia, sive prima cognita, vera & proprie sic dicta Philosophiæ principia, ex quibus firmissimæ de-
mon-

monstrationes fluunt, dici possint, cum solæ eruditionis veræque
sapientiæ partem non constituent, sed tantum ad superficiariam co-
gnitionem pertineant, nec, nisi per contorsionem, ex plerisque con-
tra pertinacem adversarium probari possint. Transeant igitur hæc
principia prima Langiana cum isto Cartesianorum principio, *Cogito,
ergo sum*: quod eiusdem valoris cum maxima Principiorum Langia-
norum parte esse, puto. Præterquam enim, quod nulla gaudeat u-
niversalitate, neque ad omnia accommodari possit, idem quoque nec
affirmative, nec negative, si proferatur reciproce, verum illud est.
Neque enim semper dicere possum, sum, ergo cogito, quia possum
habere essentiam, etiamsi plane nihil cogitem, neque etiam negative
illud aliquid concludit, si dicatur, non cogito, ergo nec sum. Potest
enim quis alto oppressus esse somno, qui nihil cogitat, ita, ut cogita-
tiones eius cessent, quamvis ipse vere sit. Quin & eo tempore, ubi in
ultimo agone constitutus homo nec cogitat, nec sentit quicquam a-
ctu secundo, vere tamen adhuc essentiam habet. Taceo nunc, quod
principium hocce non constet ex terminis per se notis. Quid enim
Cartesiani per cogitationes intelligant, id magnis adhuc difficultati-
bus intricatum est, neque certo constat. Quapropter ambabus po-
tius principium illud complectamur manibus, *Impossibile est idem si-
mul esse, & non esse*, quod ubique inconcussæ veritatis, simpliciter
& absolute primum, & indemonstrabile est, ita ut in aliud prius resol-
vi nequeat, constat id ex fortissima oppositione efficacissimaque con-
tradictione, quæ inter esse & non esse, atque ita inter immediationem,
intercedit, immo est absolute notissimum indubiumque, ut iure *à se-
ipso* sive fide dignum dici possit, cui sine dubitatione assentiri, constan-
temque omnes assensum præbere debent. E. quibus sane colligitur,
erroneam esse Langii opinionem, quando *P. 2. cap. 2. § 9. p. 97. Med.
ment. ex* estimat, e priori principio fluere illud, impossibile est, idem si-
mul esse, & non esse: Dicit enim, *quo minus eiusmodi propositionem
pro principio primo habeam, obstat, quia, etsi universalis sit, tamen ex
alio universali principio, seu e dictamine rationis, derivatur, ideoque eo
posterior est, nec tanta, quam illud habet, evidentia veritatum inde
de se ipsis in seriem & connexionem pandit.* Verum enim vero, si ad
examen revocetur principium primum Langianum, quod *p. 95. §. 7.*
his verbis proponit: *Quicquid menti, cum recto iudicio recte sibi con-*
scia,

seu, convenit, id verum est, & contra, facile apparebit, hoc ipsum prin-
cipium fundatum esse in illo, impossibile est, idem simul esse, & non
esse, quia, si non verum esset, quod recta ratio iudicat, rectum non
esset rectum, id quod implicat, & cum primo principio pugnat.

XIV. De usu Luminis supernaturalis c. 3. part. 2. p. 106. inscribitur,
in quo *Philobarbarus* passim ea affert, quæ non minus Philosophiæ,
quam Theologiæ adversantur. Speciatim vero, §. 8. in irracionales
Scripturæ interpretes invehitur, & §. 9. ad homines *ψυχικῶς, ὡς νεύρα*
μὴ έχοντας, provocat, per quos sine dubio intelligit illos, qui fanati-
cis erroribus reclamant, & a spiritu Pietistarum alieni sunt. Horum
notitiam Theologicam *mendax Langius naturalem, umbratilem & Phi-*
losophicam, vocat, quemadmodum ex citata §. 9. p. 112. videre est. Verba
integra ita se habent: *Cuius ergo indolis est notitia ipsorum Theologica?*
est naturalis, umbratilis, ac Philosophica, sive naturalibus viribus, & spe-
ciatim umbratili rationis activitate, more Philosophico vulgari, acquisita
missoque spiritus ac virtutis nucleo, nudum literæ corticem lambens. Ver-
santur quidem circa spiritualia, sed non spiritualiter, cognoscunt ex par-
te vera & divina ac salutaria, sed non vere, divine ac salutariter, sed li-
ter aliter tantum, & simul profane ac corrupte, imo perniciose. Qui spi-
ritus Langium regat, non ex his tantum verbis, sed etiam ex ipso Anti-
barbaro, libro pestilentissimo, luculenter patet. Malitiosus is est, &
a spiritu hæreticorum non alienus, qui literam a spiritu, contra ex-
pressos Scripturæ locos, quibus, veluti turpissimi Apostata, vim infe-
runt, separare non erubescunt. Langius sane totus in eo est, ut de-
monstret, nostrarum Ecclesiæ doctores, quos Fanaticorum colluvies
Buchstäbler vocat, nudum literæ corticem lambere, misso spiritus ac
virtutis nucleo, unde illorum Theologiam umbratilem ac Philosophi-
cam appellare non dubitat. Sed, quemadmodum hæc omnia nihil
nisi calumnias, spirant, atque ex animo doloso & fraudulento profici-
scuntur, ita, longa refutatione minime digna esse, puto. Contrarium
huic fanatico homini B. D. N. D. NEVMANNVS, Vir supra meas laudes
positus, in *Theolog. Aphor.* ostendit, firmissimisque rationibus imuni-
vit, cuius verba, ponderosa sane suæque veritatis luce splendentia, di-
gnissima sunt, quæ hic integra ponantur. Ita autem, p. 9. Aph. 6. 7. & 8.
Celeberrimus Theologus dissertit. *Notitia Theologica eiusmodi irre-*
geniti non falsa, literalis & equivoce dicta, sed Logice æque ac Metaphy-
sice,

hæc, spiritualiterque vera, verique adeo nominis Theologia est. Atque hæc vera impij hominis Theologia non humanarum virium, nec carnalis aut naturalis, sed divina omnino originis, adeoque spiritualis, & quoad totum esse suum, supernaturalis est. Nec traducenda hæc impiorum Theologia, ut Philosophia de rebus sacris, ut spectrum cerebri & rationis idolum, quin ipsa vis & virtus e verbo divino elicitæ est, adeoque viva, efficax, atque in se salutaris. Conferri omnino meretur Celeberrimi, & de puriori Ecclesia immortaliter promeriti, Theologi lencensis, DN. D. FOERTSCHII, quem Deus Ecclesiæ Orthodoxæ, quam diutissime superesse iubeat, erudita Epistola, ad Magnificum DN. D. FECHTIVM nuper scripta, de Notitia rerum Divinarum in non renatis, contra quem etiam, more suo, impudentissime insurrexerit Langius in fanatico scripto, quod *Epicrisin Epistolæ* vocat, tantum tamen abest, ut crassa huius IOACHIMI mendacia apud Bonos fidem inveniant ullam, ut potius in NOMEN FOERTSCHIANVM & famam Ipsius Theologiam, tam Vittembergenses & Rostochienses, quam Tubingenses & Argentoratenses, singulari amore ferantur.

XV. Circa Doctrinam de intellectu & voluntate pestilentes fovet errores Langius, Part. 2, cap. 3, pag. 117 & seq. Ita enim, §. 17, cum universa Fanaticorum turba sentit, & contra veritatis testimonium differit. Unam autem, idque primarium, & in Medicina mentis cognitu & factu absolute necessarium, hic paulo plenius erit demonstrandum: scilicet, intellectum per lumen naturale non posse vere illuminari, & in integrum restitui, nisi simul eiusdem luminis calore ac virtute rebellis voluntas sub obsequium Luminis Divini redigatur. Sive, nullam esse sapientiam in intellectu, nisi sit coniuncta cum virtute in voluntate. Id quod etsi tam manifestum est, ut videri possit, nulla prorsus egere demonstratione, demonstrandum tamen est, propter innumeros maleologos, a quibus inventuti imminet periculum. Et, §. 20, hæc subiungit. Quemadmodum autem maleologia Theologica variis sese distinctionum & exceptionum cancellis induit ac tuetur, sic etiam hic invenit elabendi rimas, aut potius sese turpiter dandi locum, quando excogitavit distinctionem inter illuminationem e spiritu assistente, quem tolerant, & inhabitante, quem plurimi admittere nolunt, aut animo doloso non possunt. Que distinctio, quantum valeat, nunc pluribus non excutiam, sed potius permitto eiusmodi homi-

nam imaginationi spiritum suum imaginarium cum ingenio lumine,
caloris ac virtutis experte. Si iudicium ex allatistanti n verbis
de Langio ferendum foret, vel sola illa sufficientia de non tran-
dum, Vicum huic esse Fanaticum, Calumniatorem, matæologum,
& nullius fidei ac Pietatis hominem. Sic veræ sane que doctrinæ in-
sultat vir insanus, ut sibi conscientiam nulli ducat, & improbo ore, &
impudentissimo calamo, huic adversari. *Primo* autem cum Fanati-
corum featu que suorum colluvie negat, dari illuminationem, vel
ullam sapientiam in intellectu, nisi sit coniuncta cum virtute in volun-
tate, quod assertum quam falsum sit ac heterodoxum, integris pro-
pemodum libris a nostratibus Theologis ostensum est comprobatum-
que, qui ad unum omnes, quotquot illorum sunt, & fanaticis erro-
ribus non favent, uno ore profitentur, in controversia ista, an impi-
us Ecclesiæ minister vere sit illuminatus? affirmativam sententiam ex
Pagina sacra certam esse & immotam. Nolo igitur, brevitatis ergo
ea in medium afferre argumenta indubia, quibus contra Fanaticos usi
sunt, sed potius veritatis studiosum Lectorem remitto ad aureas Dis-
putationes, nuper Rostochii habitas, a *Consummatissimo, & de uni-
versa Christi Ecclesia immortalis cum laude promerito, ipsaque adeo
canitie Venerabili Theologo*, DN. D. FECHTIO, quem DEVS, in
Ecclesiæ solatium pariter ac ornamentum, omniumque bonorum
gaurium, quam diutissime sospitem præstet incolumenque! in qui-
bus eiusmodi continentur momenta, que Langianam hanc hypothe-
sin destruunt & evertunt. Addi meretur eruditum *Programm ad
Orationem solennem Theologicam Celeberrimi Theologi*, DN. D. VAL-
ERN. LOESCHERI, qui soli his rationibus fanaticam hanc de intelle-
ctu & Voluntate doctrinam confutavit. Non ergo a nostratibus
Theologis, veram, Orthodoxam, sanamque doctrinam defendenti-
bus, quos *improbus calumniator matæologos* vocat, iuventuti immi-
net periculum, sed potius Langiana matæologia Theologica & Phi-
losophia Barbara eam in varios errores ac difficultates inducit, ut,
quid credere tandem debeat ac sentire, plane ignoret. *Secundo* mi-
rari satis non possum malitiam animi *Langiani* & impudentiam, quod
distinctionem istam, & in Scriptura fundatam, & Magnorum Theo-
logorum [qui quidem in *Uano Longo Barbari* iudicio omnes minorum
gentium Dii sunt, Spenerus vero, M. Franckius, Antonius, Zierol-
dus

dus aliique Sectæ Pietisticæ addicti viri, lumina mundi) testimoniis
 comprobata, inter gratiam Spiritus Sancti assistentem & inhabitan-
 tem, imaginariam, & ex spiritu atque lumine imaginario, caloris ac
 virtutis experte, profectam, appellare non erubescat. Vsum distin-
 ctionis huius sine dubio ignoravit matæologus, ut proinde, quantum
 illa valeat, explicare non potuerit. vid. Summe Rever. DN. D.
 VVERNSDORFII triga Disputationum eruditarum DE GRATIA
 DOCENTE, quas, cum non intellexerit IOACHIMVS, vel ex petu-
 lantia animi intelligere noluerit, mirum non est, quod in *Dissertatio-
 ne Elenctica*, plene & plane Fanatica, tam stolidum ineptumque de
 iis iudicium tulerit, nihilominus tamen id præstitit, quod indoli Lan-
 gianæ convenientissimum est, & venenatæ mentis Medicinæ propri-
 um, quæ, si rationibus & veritatis testimoniis destituatur, calumniis
 & conviciis pugnat, quasi hæc rem conficerent evincerentque om-
 nem. Et quis, quæso, *Langium* fecit certiorum, plurimos nostrati-
 um Theologorum gratiam Spiritus Sancti inhabitantem admittere
 nolle, aut animo dolo non posse? Certe, si ad dolos respicere veli-
 mus aliaque vitiorum genera, nemo hac in arte maior *Langio* est, ne-
 mo superbior homine hoc fanatico, nemo avaritiæ, obtreccionibus,
 impudentiæ, magis deditus, quæ satis testantur, quam alienus a *Langio*
 sit Spiritus DEI, & quam parum gratia Spiritus Sancti inhabitans
 ipsi curæ sit cordique.

XVI. Non levior est error, qui ex hoc oritur, & pro quo *Part. 2,
 cap. 3, §. 22, p. 120, Med. ment.* propugnatur, quando, a voluntate initium
 sanandæ mentis capiendum esse, docet. Verba *Pseudophilosophi* hæc
 sunt. *Notandum insuper est, per lumen gratiæ non tantum, si vere
 adsit, voluntatem efficacissime affici, sed etiam mentis per gratiæ lu-
 men sanandæ initium potissimum capiendum esse a voluntate seu recto
 desiderio, quemadmodum a voluntate seu pravo desiderio eius incipit
 corruptio.* Et, §. 29, pag. 124, idem confirmat hunc in modum: *Iam
 quis amplius dubitabit, sanationis internæ initium & progressum potis-
 simum fieri debere in corrigenda voluntate, nec dari verum lumen
 nisi in mente per gratiam subacta: Hisce lubet addere ea, quæ in den
 aufrichtigen Nachrichten (scilicet!) ad annum 1705 der V. N. pag. 131,
 leguntur: Daß in der Seelen-Cur dem Willen für dem Verstand (der
 doch keineswegs darbey versäumes werden müsse), allerdings ein Vor-
 zug*

zug gehöre. Cum hac *Joachimi Langii* opinione omnes Fanaticos, & quotquot modo pessimæ huius farinae homines numerare licet, amice consentire, tam certum est, quam quod certissimum. Vt e multis paucos producam, fanaticus ille Auctor libelli *Licht und Recht*, pag. 143, ita ait, *Nun ist es umsonst, daß man suchet ein Licht in den Verstand zu bringen, so lange das Herz und der Wille des Menschen böse ist, und ist eine verführische Lehre, daß erst der Verstand müsse verbessert werden, und darnach der Wille.* Neque dubitat *D. Antonius Halensis*, in *Dissertatione de aestimatione rationis Theologica*, pag. 13, doctrinam de universali voluntatis in intellectum imperio, tanquam dogma exploratissimum defendere. Cum quo conspirant *D. Zieroldus* & *I. C. Keslerus* in variis scriptis, itemque *D. Breithauptus* in *Disputatione de vera DEI notitia*, voluntatem dicens, spiritualiter affectam intellectui ad vere cognoscendum facem præferre. Et, pag. 66, docet: *incipere omnem emendationem spiritualem ab affectu voluntatis.* Ut proinde de sententia horum hominum satis constet. Sed, quam pestilentium errorum absolutum hoc imperium dominiumque voluntatis in intellectum causa sit, dici vix potest. Quæris enim, cur fanatici, & inter eos crassissimus ille *Joachimus Langius*, Theologiam piorum tunc veram, impiorum vero Philosophicam, vocent? cur gustum voluntatis, adeoque experientiam, principium Theologiæ ponant? cur, in ordine salutis nostræ sanctificationem & renovationem illuminationem præcedere, dicant? cur denique illuminationem sine sanctificatione esse posse, negent? sane, omnia hæc monstrosa dogmata e doctrina de emendatione voluntatis ante intellectum instituenda, & absoluto intellectus in voluntatem imperio, suam trahere originem, non est, cur quis dubitet? Audiamus de hac fanaticorum sententia, quot illa, quantosque multo perniciosissimos errores post se trahat, iudicium *Theologi Magni, & sine pari, DN. D. FECHTII*, qui, in Epistola ad *Clar. DN. Lindenium*, præfixa *Ex am. lib. Licht und Recht*, hunc maxime in modum de Fanaticis disserit. *Novo invento voluntatis mutationem & emendationem præcedere intellectus iudicium, disputant, ut, si voluntas divina Spiritus gratia sancti fuerit operosa, intellectus informatione opus non sit, cum prædicata ab Apostolo unctio sine ulla deceptoris disciplina, quæ homini iam quoad voluntatem converso & regenerato necessariæ sit, eundem sit doctrina.* Ex quo prona consequentia fluere dicunt qui quid ha-

Et enus

Etenim ab Academicarum Theologis de intellectu, vera sacrorum notitia
imbuendo, h. e. de articulis fidei, de Symbolis, de Catechesibus, de com-
pendiis, de Systematibus, & ut summam dicam, de credendi formis, a-
deo sollicitè tractatum & commendatum fuit, ut, quisquis iisdem haud as-
sentiretur, discissa in perpetuas sectas Ecclesia a salute fuerit exclusus, id
omne casu sit utilius nunc, nec quicquam aliud, nisi cerebrinam, h. e. lite-
ralem, vanam, inutilem, rixosam, sectariam, carnalem, nec aliam, quam,
qualis diaboli est, fidei constituat. Hinc nullum articulum fidei necessa-
rium esse, nullam fidei formulam aut symbolum cuiquam obtrudendum
esse, nullam heresim in intellectu, atque adeo ob heresim neminem conde-
mnandum esse, nullum errorem damnabilem esse, quicquid omnes omni-
um religionum Christiani, abstractis iis, in quibus a sese dissentiant, crede-
re se profiteantur, id ad fidem & salutem consequendam sufficiens esse.
Sane ponderosa hæc sunt verba, quibus Consummatissimus hic Theolo-
gus communem istam fanaticorum Lernam monstruosam, veluti er-
rorum fontem, depingit. Et si dicendum, quod res ipsa est, horum
opinio fanaticorum eo tendit, ut (verba sunt Celebrissimi Theologi,
DN. D. VAL. ERN. LOESCHER, in Prænotionibus Theologicis p. 25.)
relegato intellectu, tanquam organo & subsidio a summo rerum conditore
constituto (eoque ad agnitionem dependentia, limitum & miserie nostræ,
undique nos compellente) mortales, ad ἀνομιαν & ἀνομίαν statum aspiran-
tes, ad voluntatem suam, saltem cæca persuasionem reducant omnia, & sibi
sapiant. Iure igitur meritoque sanæ Philosophiæ cultores fanaticum
hoc dogma, reiiciunt pariter, ac detestantur, & veram doctrinam de
emendatione intellectus ante voluntatis emendationem instituenda
tuentur, ac iis rationibus invictis defendunt, quibus morum Docto-
res ad stabiliendam suam sententiam, indubiam sane ac firmam usi
passim fuerunt. Primo quidem negari non potest, intellectum quam
plurimis erroribus atque morbis esse obnoxium, ut proinde emenda-
tione & sanatione quam maxime indigeat. Vix enim vitium datur
enorme, quod non vitiosum intellectus iudicium, cui suam originem
debet, supponat. Cartesianorum quidem maxima pars in eo tota est,
ut intellectum ab erroribus liberare, voluntatem vero errorum cau-
sam constituere soleat. Sed ex qua erronea hypothesi talia somnient,
neminem facile latere potest, qui cognitam habet perspectamque Car-
tesianorum mentem de germanis rebus, si non omnium, saltem plu-
rimarum

rimarum, ideis, quas per naturam in mente nostra dari, frugunt. *Secundo* autem, quod ad voluntatem attinet, confians Philosophorum saniorum opinio est, illam proprii luminis expertem, adeoque caecam, esse, quæ vel se ipsam, vel reliquas mentis nostræ facultates, emendare nequeat. Igitur, cum ignoti nulla sit cupido, sane in voluntatis viribus non est situm, solícite circumspicere, aut auxilia suppeditare atque remedia, quibus corruptio animi eiusque morbus corrigi possit, sed hæc intellectus munia sunt & operationes, unde, primam quoque præcipuamque intellectus curam habendam, & emendationem intellectus ante voluntatis emendationem ponendam esse, nullum est dubium. Quæ contra verum hoc assertum ab *Observatoribus Halensibus*, Tom. II. *Obs. XII, §. XIII. p. 281.* afferuntur, ita se habent, ut facile refutari possint. Dicunt enim, intellectum facultatem mere passivam esse, quia patiat a voluntate, & contra voluntas non patiat a intellectu, adeoque non intellectum, sed voluntatem, iudicare. Verum enim vero, quis non videt, sententiam hanc falsam esse, cum non solum intellectus operationes activæ sint, sed etiam ν intelligere, proprie & formaliter DEO competat, de quo tamen dici hoc non posset, si intelligere idem foret, ac verum pati. Ceterum de re ipsa omnino conferri meretur VIR CELEBERRIMVS, DN. SEB. EDZARDI, *Favor meus observanter & officiose colendus, in Erörterung der Frage, ob die wahre Besserung vom Verstand, oder vom Willen angehe.* Vbi tales in medium *Vir Doctissimus* affert rationes, quæ Fanaticorum hominum opinionem heterodoxam penitus evertunt.

XVII. Cum Scriptoribus Librorum *Pseudophilosophus*, P. 2. c. 8 §. 9. p. 169. certamen init, illosque reprehendit, quod rarissime praxin adiant notitiæ, & sibi ipsis ac famæ suæ scriptitent, minime autem DEI gloriam quarant, immo, quod plurimi ne quidem sciant, quid sit DEI gloria, aut quomodo promoveatur. Hinc loco citato ita infert: *Vnde, e mille libris sæpe vix unum usu suo quidquam ad DEI gloriam per se conferre, factusque plurimos de Parentum suorum stultitia ac mateologia testari, mirum esto nemini. Certe Diogenes, si redivivus librorum constitueretur censor, quod olim de puero mentis impote dixit, rectius pronuntiaret de libris plurimis, dicendo: Genitor sive auctor tuus te genuit vanitate ac mateologia ebrius.* Illi, contra quos præliatur *Philosophus Barbarus*, potissimum Theologiæ cultores et Evangelii sunt præco-

nes

nes, quorum eadem in thesi fecit mentionem, & per integrum ferme librum insensissimum se exhibuit hostem, eo, quod fanaticis non fa- veant erroribus, & contra eos, tam voce, quam scriptis, pugnent. Ho- ram igitur scripta appellat vana, usuque suo destitui, clamitat, nec fa- cile ullum admittit, quod ad finem, sive ad amplificandam DEI glori- am, sic destinatum. *O* Tanta huius Fanatici viri est impudentia, ut eru- ditissimorum Virorum scriptis insultare, ineptumque de iis ferre iudi- cium, audeat. *O* miserum vero te *Longium*, miserosque Pietistas! qui doctos utilesque aliorum labores atro notatis carbone, & ad regnum stultitiarum relegatis, vestras vero ineptias, tricas, deliria, ac nescio quæ, alia Pietisticae sordis excrementa, evehitis, & pro sola sapientia venditatis. *M*ovent Lectori sano stomachum chartæ Pietisticae, qua- rum tanta est copia, quanta muscarum tempore æstatis. Scribat pro *schedulis Pietisticis M. Franckius*, stello Halensis, disputationes Theo- logicas, & hac insinuat ratione, uti Professore Theologiae publicum decet, satisfaciat muneri suo. *Longo-Barbari* equidem scripta vidit nostra ætas, sed vidit simul & audivit horrenda *Mateologi* huius do- gmata, monstrosa asserta periculosissimasque hypotheses, quibus sane gloriam DEI minime promovit, sed potius tot incautos iuvenes cor- rumpit, & pro animi petulantia, in perversum & a vero alienum flexit sensum, ut si *Diogenes* ipse redivivus *Medicinae mentis Langianae* & *Anti-Barbari* constitueretur censor, idem sane, ac de puero mentis impote, ferret iudicium, *Genitor sive Auctor vester vos genuit vanitate ac Mateologia ebrius.*

XVIII. Doctrinam de Veritatibus materialibus *Longo-Barbarus*, P. 3. c. 1. §. 2. p. 198. *Med. ment.* proponit, quas formales includere posse falsi- tates, exemplo sequenti comprobare nititur. *Aristotelicos magnifi- centiam suam pro virtute habere, est veritas facti, sed, istam magnificen- tia esse veram virtutem, est falsitas formalis, seu magnus mentis error.* De thesi constat, sed, ad exemplum thesios quod attinet, illud profus falsum esse, puto. Non enim video, quomodo cum natura virtutis magnificentia pugnet, si exponatur eo modo, quo id factum est a *Ce- leberrimo JACOBO THOMASIO* in *Tabulis Moralibus*. Et, quid immedit, quo minus eiusmodi magnificentia locum obtinere queat inter virtutes? Sane, si respiciamus ad Reges, aliosque summos impe- rantes, poterit omnino stare magnificentia, sine vicio tamen, modo videtur

videtur nimium illud, cum omne nimium vertatur in vitium. Neque difficile admodum foret, sacris virtutem hanc illustrare exemplis, & ostendere, quot & quam variis modis magnificentiam exhibuerint Reges, ut proinde, si in se magnificentia consideretur, vitii habitum non induat. Secus vero sentiendum est de eo, quod per accidens saepe fit, qua ratione etiam ea, quæ omnium iudicio bona dici merentur, per accidens & ex abusu mala fieri possunt. Igitur, loco exempli huius falsi, accuratius & verius apponere libet. Sic veritas facti est, *Langii Anti-Barbarum* magnis evehi laudibus a fanaticis, eiusdemque *Medicinam mentis a misello Bodenburgo*, [permitte mihi, ut te ita vocem, quia totus, quantus es, miser Philosophus es, & ad erudiendam studiosam iuventutem plane ineptus, atque hac ratione minime dignus, qui rector voceris, nisi talis intelligatur, qui misere regat alios] pro vera mentis medicina haberi. Sed utrumque falsitatem formalem erroremque magnum includit, cum *Langii Anti-Barbarus* totus sit barbarus, neque ulla laude dignus, & ipsius *Medicina mentis* minime vera dici debeat, sed potius venenata, quæ rationem corrumpit, Luminique sano repugnat.

XIX. Properandum est ad alia, & ommissis iis, quæ p. 289. & 290. §. 33. & §. 34. aliisque in locis, a fanatico homine heterodoxe dicuntur, ea verba sub examen revocari merentur, quæ p. 423. §. 63. *Part. 5. c. 1.* sic concepta leguntur. *Eo enim insania plerique (Poetae) processerunt, ut hoc genus hominum ab ipso cacodæmone ad destruendam Sapientia ac virtutum disciplinam conductum videatur. In quo præ ceteris clari sunt Horatius & Ovidius, homines aperse, sed ingeniose nequam, Christianæ iuventutis corruptores publici, & (ut ita loquar) privilegiati, quibus eodem fruuntur privilegio, eademque insania comici nugatores laborant.* Ne doctrinæ Christianæ alumni soli sint, qui iniustissimam censuram *Ioachim* patientur, eadem quoque dignos, immo dignissimos, putat Gentiles, atque inter istos Horatium potissimum & Ovidium, quos ab ipso Cacodæmone ad destruendam Sapientia ac virtutum disciplinam conductos, existimat. Sane dura hæc sunt verba, & expendi merentur. *Primo* igitur non nego, Gentiles indulgisse vitiis, & nefanda perpetrasse scelera, quæ non solum cum omni honestate pugnant, verum etiam sanæ rationi rectoque intellectus lumini vim inferebant, ita, ut propter illa quoque a DEO in reprobum dati fue-

rint

rint sensum. Sed nemo nostratum Philosophorum & Theologorum hæc gentilium vitia vel excusare, vel laudare, sustinuit, potius iustissimum DEI iudicium prædicarunt, summam Paganorum miseriam discentibus serio inculcantes. Præterea tamen, illud minime silentio prætereundum esse, censuerunt, quod ad gentilium laudem stupendamque eruditionem faceret, qua illustrem Nominis famam sunt consecuti, & a sapientioribus in publicis scriptis celebrati pariter ac æstimati. Eapropter probe noverunt distinguere inter vitia gentilium eorumque virtutes, quibus penitus illos fuisse destitutos, nemo prudens facile affirmabit. Et vel sola linguæ elegantia, quæ in Paganorum scriptis deprehenditur, argumentum non contemnendum est, quo illorum lectio studiosæ iuventuti commendari possit, in primis, si a piis doctoribus serio a vitis illa revocetur, quæ in perlegendis v. g. Ovidii aliorumque scriptis animadvertit, & ad virtutes aliaque bona ac utilia in iisdem obvia incitetur. Certe ego, quod bona conscientia testari possum, non sine iucunda recordatione & insigni usu, nominatim, Ovidium & Virgilium a *Celeberrimo VIRO*, hodieque *Doctore ac Professore Theologo Argentoratense*, *Excellentissimo DN. PFEFFINGERO*, quem *DEVS in Ecclesiæ Orthodoxæ solatium & Patriæ Academiæ decus quam diutissime sospitem præstet ac florentem*, illustratos audivi, qui in aliis quoque Gymnasiis maximo cum fructu explicantur, & quæ notatu digna in illis occurrunt, a probis Præceptoribus diligenter annotantur. Igitur iniurioso nomine Christianæ iuventutis corruptores publici & privilegiati *Pseudophilosopho* audiunt, cuius audacia & impudentia est tanta, ut ipsis quoque Superioribus & Privilegiorum Auctoribus insultare non erubescat. *Conf. dissert. nostræ Anti-Langiana §. 4, 5, & 6.*

XX. Non minus vehementi odio, ac invidioso plane animo, Philo-barbarus invehitur in Aristotelem atque Scholasticos, in primis vero *B. LVTHERVUM* singulari ac Divino Spiritu regni Scholastico-Aristotelici principem aggressum esse, & e scholis Academiisque Aristotelem proscriptisse, eiusdemque strophas & ineptias Dialecticas in exilium relegasse, *Part. 5, cap. 1, §. 46 pag. 169*, docet. Non refragabor *Langio*, regno Aristotelico scholastico infensissimum fuisse *LVTHERVUM*, immo non solum *LVTHERVUM*, sed etiam ipsius germanos successores, qui ad unum omnes, nullum Aristoteli concesserunt re-

g AUM

gnum in Theologia, nullum fundamentum, nullumque præsidium, sed potius ore pariter ac scriptis propugnarunt, delendum esse eiusmodi regnum, quod cum Scriptura Sacra quam maxime pugnat. Sed aliud est, *Ioachime*, proscribere & relegare Aristotelem regnantem, aliud vero proscribere & relegare universam ipsius Philosophiam, debito usu adhibitam, & ab abusu liberatam. Iam locum, quæso, mihi ostendas, si vir es, in LVTHERI Scriptis, Aristotelem eiusque Philosophiam, posteriori modo consideratam, a B. VIRO in exilium esse relegatam. Quod vero Scholastici abusi fuerint Philosophia Aristotelica, illamque divinis Pandectis censuerint maiorem, id omnino refutatione & exprobratione in cæcis Aristotelis admiratoribus dignum existimavit Lutherus, & cum ipso omnes ac singuli, quotquot nostratium sunt Theologorum. Frustra igitur Theologos pariter ac Philosophos nostros accusat *Langius*, quibus nunquam in mentem venit hac in re dissentire a B. LVTHERO, eiusque opinionem firmam in dubium vocare. Quamvis in eo omnes *Langio*, *Zioldo*, *Arnoldo*, famosorum trigæ fanaticorum, ceterisque morosophis, repugnent, quod nihil prorsus in Aristotele, atque Scholasticis sapientia & prudentia dignum reperiri, arbitrentur sed frivole fateantur, horum scripta virorum nihil, nisi barbariem, redolere, & splendida mendacia quisquilias, ineptias, ac insana dogmata esse, a diabolo profecta, quas sane nugas & spissas impotentis animi tenebras Viri omnium seculorum eruditissimi firmis rationibus, sua luce radiantibus, dissiparunt. Libet ex multis vel unius Philosophi summi, & extra controversiam magni, iudicium de Aristotele atque Scholasticis huc apponere. Sic autem HVGO GROTIUS, de *Iurē B. & P. in Prolegom. §. 42*, disserit. *Inter Philosophos merito principem obtinet locum Aristoteles, sive tractandi ordinem, sive distinguendi acumen, sive rationum pondera, consideres. Utinam tantum principatus ille ab aliquot hinc seculis non in tyrannidem abiisset, ut veritas, cui Aristoteles fidelem navavit operam, nulla iam re magis opprimatur, quam Aristotelis nomine. Ego & hic, & alibi, veterum Christianorum sequor libertatem, qui in nullius Philosophorum Sectam iuraverant, non, quod eis assentirentur, qui, nihil percipi posse dicebant, quo nihil est stultius, sed, quod, nullam esse sectam, putarunt, que omne verum vidisset, & nullam que non aliquid ex vero. Et §. 52, Scholastici quantum ingenio valeant, sepe ostendunt, sed in infelicia & artium bona-*

nam ignara secula inciderunt: quo minus mirum, si multa laudanda, de
liqua & conaonanda sunt. Tamen, ubi in re morum consentiunt, vix
est, ut errent, quippe perspicaces admodum ad ea videnda, quæ in alio-
rum dictis reprehendi possunt. Huc quoque spectant ea, quæ in *Dis-
sert. Anti-Lang. §. 4, 5 & 6*, dicta sunt. Neque sine maxima iniuria
nostratibus Philosophis *Philo-Barbarus* affingit mentem Magistrorum
Coloniensium, qui non dubitarunt Aristotelem in divorum nume-
rum referre, vid. §. 48, pag. 471, *Med. ment.* Notum enim est erudi-
tum illud scriptum, quod consummatissimus Theologus pariter ac
Philosophus, B. DN. D. DANNHAVERVS, edidit, & de *Aristotele in
orcum recidivo* inscribitur, oppositum scripto Pontificio, *de Aristotele
ex Orco redivivo*, cui sententiæ, Scripturæ sacræ conformi, Theologi ac
Philosophi nostrates omnes firmiter inhaerent, nec latum unguem
ab illa recedunt. Sed quam maxime nititur *Pseudophilosophus* per-
versissimam hanc opinionem suam contra nos Aristotelem in nostris
Scholis regnare, eumque in cælum usque efferri. Illud autem peti-
tum est ex *Celeberrimi KOENIGII, Theologi Rostochiensis Theologia
Positiva Acroamatica*, de qua *Med. ment. §. 51, & §. 52, pag. 473*, eius-
modi iudicium fert, quod impudentissimum est, & vel Theologiæ
tirone indignum. Verba Viri prodigiose fanatici hæc sunt. *Quod
qui exemplo aliquo sibi vult demonstrari, conferat celeberrimi Auctoris
Theologiam Positivam Acroamaticam, [commentariis ac prelectionibus
Academicis hucusque illustratam & auctam. & in e. r. potissimum articu-
lum de Libero arbitrio: ubi, Auctorem non tantum cum Scholasticis simp-
liciter tricari, sed etiam magnam spinosæ Metaphysicæ partem in paucula
folia transmississe, deprehendet. Certe vertigine potius cerebrum rotabit
Theologia, tot spinis dilaceratâ, quam animum Divino lumine, gustu ac
effectu perfundat. Quam contentiosum sit hoc Scholasticum Theologiæ
genus, infinita Theologorum controversiæ hæcenus comprobaverunt. Hinc
§. 54. p. 474 concludit: Parum fuisse corruptis Philosophis, Theologiam
corrumpere, & ex ea facere disciplinam piscatoribus clarissimam, & non nisi
spinosis dialecticis patentem. Primo, quantus sophista sit Ioachimus,
clare demonstrabo: Argumentatus est vir ἀλογος ita: Quicunque in
Theologia Positiva Acroamatica proponenda terminis Metaphysicis
utitur, ille non solum cum Scholasticis simpliciter tricatur, sed etiam
regnum Aristoteli & Scholasticis in Theologia ascribit. Atqui Ce-*

le-

leberrimus *Kœnigius* etc. Ergo. Permite mihi, mi *Langi*, ut ex infimo Scholæ Vittembergensis discipulo, (vel si mavis, impera tuo clienti, misello rectori *Bodenburgio*, ut ex Gymnasio Berolinensi mihi quendam transmittat] quæram, num maior hæc propositio vel speciem veritatis habeat? Vix aliter respondere potest, quam negando. Igitur pudeat te Rectorem olim (licet absque notitia recti) scripsisse talia, quæ invenibus paradoxa, falsa & inepta, audiunt. Certe vel mille exemplis absurdissimus hic colligendi modus *Langianus* everti potest. Sic Iureconfulti non solum terminis Metaphysicis, sed etiam moralibus, utuntur, quis vero citra summam absurditatem dicet, regnare Metaphysicam & Philosophiam Moralem, servire autem Jurisprudentiam, vel hanc inferiorem esse illa. Pari modo Ministrorum opera consiliisque utuntur Reges, sed nemo sanus illos superiores Regibus dixerit. Taceo, quod purum putum sit mendacium, terminos vel distinctiones adhibere Metaphysicas, idem esse, ac simpliciter tritari. Quis enim hac ratione a tritis summorum Theologorum scripta liberabit? vid. summe Rever. DN. D. VVERNSDORFII Programma nuper editum, quo Excellentissimi DN. Profess. SCHROEERI, Orationem Theologicam Inauguralem, sollenniter habendam, significavit. *Secundo* autem, quo iure nostrum Theologiæ genus contentiosum vocet *perditus Pietista*, non video. Nolo comparisonem instituere inter nostram & *Langianam* Theologiam, quæ sane ex iniquissimo non aliquid tantum, sed prorsus omnia habet, illud modo Lectoris Benevoli iudicio relinquam, num contentiosior vir inter Pietistas extiterit, *Ioachim*. Totus *Pbilobarbarus* ipsius nihil aliud est, nisi pugna cum DEO eiusque verbo patefacto, est promptuarium, calumniis, scommatibus, tritis, ineptiis, & quid amplius dicam, profunditatibus Satanae plenum & refertum, liber veri succi ac spiritus expers, & a simplicitate ac gravitate Theologica prorsus alienus. *Tertio* denique tantum abest, ut *Langius* probare possit, Theologiam B. KOENIGII positivam, disciplinam piscatoribus clausam, nec, nisi spinosis dialecticis, patentem esse, potius hæc verba in crassum plumbeumque ac vere rusticum Anti-Barbarum *Langianum*, quam auream B. *Kœnigii* Theologiam positivam quadrant, quæ ex tot summorum Theologorum iudicio accuratissimo, non solum sanam Theologiam iuxta unicam fidei normam, sanctissimam scripturam, pie, orthodoxe, solideque proponit, sed etiam

am

vel utilium, vel inutilium. farrago, inordinato corruptæ rationis usu ad ostenta-
tionem præpostere congesta, quæ mentis ruditas & egritudo mirum in modum
augetur, e.g. cruditio Langiana. Si quis enim ideam eruditionis falsæ, sive
stultitiæ, desideret, eiusque imaginem vivis coloribus depictam videre cu-
piat, adeat Langii Medicinam mentis, Antibarbarum & Epicurism Epistoliam,
deprehendit in singulis hisce scriptis non solum ineptarum inutiliumque
sententiarum farraginem, inordinato corruptissimæ rationis usu ad ostenta-
tionem præpostere congestam, sed etiam summam mentis ruditatem ac
ægritudinem, cum mille præiudiciis ac erroribus, indomitorumque affe-
ctuum servitute coniunctam. Pag. 559. § 8. eiusmodi verba leguntur, quæ
Pseudophilosophum hunc accuratissime delineant. Quærenti enim, quis
& qualis sit Ioachimus Langius? respondetur, quod sit ille, qui ex inclare-
scendi cupiditate literarum studia tractat, & aliquod inter eruditos falsos no-
men captat, ad pompam & ostentationem dirigunt omnia, mentemque habet &
prodit inanem ac vanissimam, quæ, ut scopum pervertit, sic etiam methodum
seu viam suam mille dolis vitiat, nec desinit, nisi in eleganti, sed ineptissimo, va-
nitatis habitu. Vnde Ioachimus, dum se ipsum suasque ingenii dotes & inven-
tiones, admittitur, tacitisque laudibus effert, sit sui ipsius idolum, Deo abomi-
nandum. Vel etiam hunc in modum, si ad §. II. respicere velimus, Ioachi-
mus Langius delineari poterit: quod sit eiusmodi Pseudophilosophus, qui ru-
ditate ac corruptione, quæ in primariis mentis facultatibus hæret, nec agnita,
nec expulsa, citra illuminata renovataque mentis oculos ad spiritualem indo-
lem, cum quadam ingenii iudicii que sagacitate ac acie in Scriptura Sacram
irruit, eamque plerumque profana menti sua convenienter interpretatur. Pag.
561. §. 12. in Libris Symbolicos nostros, in primisque in Formulam Concor-
diæ sævit, quæ inter omnes L.S. potissimum fides est in oculis recentiorum
Fanaticorum, cum nullum virulentæ convicii genus sit, quod non totis
plaustris in eandem coniciant, teste Summe Venerabili & nunquam sine ho-
noris præfatione a me nominando, Theologo, DN. D. FECTIO, in Prælect. in
Form. Concord. §. 1. id quod suo exemplo Brenneisenius non tantum, sed
præcipue famosissimus iste diaboli advocatis ordinarius (ut cum Summo
Theologo. DN. D. MAYERO loquar) G. Arnoldus, quem ipsummet nomen,
in duas divisum voces, stultitiæ & doli convincit, demonstravit. P. 562. §. 14.
in dignitates, titulos ac gradus Academicos iniurius est, ipse quidem Magi-
ster, quamvis ex fastu intolerabili se talem non profiteatur, uti ex inscripti-
one Medicinæ mentis patet, a quo tamen diversus est M. Franckius, qui hanc
collatam sibi dignitatem in concionibus suis Germanicis celare noluit. Vide

Summe

Summe Reverendi DN.D.VVERNSDORFII Programma, nuperrime contra *Langium* editum. Sed, quid de ceteris dicam paginis, s'commatibus & trieis refertis, quæ nihil aliud, quam summum odium in Logicam, Metaphysicam, Ethicam & Rhetoricam, produnt, minime profecto dignæ copiosa refutatione, in primis, cum adhuc aliquot numero quæstiones supersint examinandæ, quibus potius immorari lubet, quia magis etiam prodest. Sufficiat igitur, hæc circa *Medicinam mentis Langianam* monuisse, & vel ex iis erroribus in medium productis ostendisse, quam pestilentissimus iste sit liber, velut anguis fugiendus, ne iuventuti studiosa noceat, illamque in infinitos errorum mæandros, non sine maximo Christianæ Reip. detrimento, deducat, quo ad abominandum delabatur Fanaticismum, eruditumque orbem monstrosis dogmatibus perditisq; erroribus, vexet pariter ac turbet.

XXII. Igitur, quod ad quæstiones illas attinet, quas firmis motus rationibus examini subiiciendas esse existimavi, libet in præsentia quærere, quid sentiendum sit de illa scribendi formula, qua non nemo ex Celeberrimis Theologis Vittembergensibus, cum ipsi a Studiofo quodam Album offerretur, usus est, & hunc in modum se habet: *CHARACTER FANATICORVM EST, ODISSE VITTEMBERGAM*. Male habebat hoc dictum Virum in vicinia ceteroqui doctissimum Celeberrimumque, qui eo devenit fervoris publico in loco, ut inepte illud ac imprudenter a Doctore Theologo Vittembergensi pronunciatum scriptumque esse, libere confiteretur. Liceat mihi quoque libere dicere, quod res ipsa est, ea tamen modestia, qua decet, & cui ego quam maxime studeo, & in posterum studebo, imprimis cum me ex observantiae lege obligatum sentiam. Ante omnia vero bona fide testor, me non esse ex numero illorum, qui, cæco impetu & præiudiciis abrepti, in verba suorum iurant Magistrorum, sed potius quærere me veritatis sanctissimæ præsidium in divinis Pandectis, & res ad Philosophiam spectantes revocare ad rectum rationis dictamen, ac insimul attendere ad doctissimorum argumenta Virorum, quæ si sacra sint, & cum Scriptura conveniant, pie in illis acquiescendum esse existimo, si vero Philosophica audiant, & cum sana ratione amice conspirent, illis consensum denegare, vel militiose resistere, nefas duco. Quare, cum inter Vittembergenses & Argentoratenses Theologos consensum constantem deprehendam, in Sacra seu latam Scriptura, ac divinis argumentis comprobatum, indubiusque rationibus munitum, neque latam unguem a Vittembergensium Theologorum doctrina recedendum esse, puto, potius eam, quam veram esse sanctamque, & ad mentem Spir.S. traditam, & ab ipsis propugnata, in conscientia

scientia sum convictus, ad beatam usque ἀλήθειαν mordicus defendere
 omni studio sum laboraturus. Et, hoc veritatis amore commotus, non pos-
 sum non veram pronunciare Celeberrimi Theologi Vittembergensis opi-
 nionem, inter characteres Fanaticorum referentis, *odisse Vittembergam*.
 Non eo equidem significato *characteris* vocem accepit, quasi proprium in
 quarto modo denotaret, competeretque omni, soli, seu per & reciproce,
 cum sine veritatis iactura minime possit dici, *solos Fanaticos odisse Vittem-
 bergam*, sed primum maxime modum characteris voce voluit intellectum,
 qua ratione certum omnino est, apud omnes Fanaticos in odio esse Vittem-
 bergam. Vix enim inter tot Fanaticos reperies unum, qui Vittembergensi
 faveat Academiae. Certe, si per exemplum in praesenti vacaret, dicti veri-
 tatem luculentis indubiisque testimoniis demonstrare, non difficile foret.
 Iuvabit tamen, vel quorundam iniecit mentionem, quae Celeberrimus D.
 VAL. ERN. LOESCHERUS, *insigne Ecclesiae Orthodoxae Lumen*, in *erudita
 Dissertatione contra Criminationem Neo-Pelagianismi*, recens Orthodoxis
 Doctoribus impositam, Resp. Dn. Gerb. Hesperio, Oldenburg. §. 1. veluti in Ca-
 talogo attulit, cuius verba huiusmodi sunt: *Verissime super Celeberrima
 huius Academiae Theologiae, D. G. VERNSDORFII, in Dissert. de Osiandri-
 smo in Pietismo redivivo p. 46. scripsit: a duobus prope seculis fanaticorum cha-
 racterem habitum, odisse Vittembergam. Sane cum verecunde haec Academiae
 odium prope catholicum prosequatur, cum primis illas, quae pro veritatis san-
 ctissimo deposito fortiter certant, quoties in illas nominantur debacchantur, pri-
 mo ut plurimum loco Vittembergam nominat, non honoris sed contumelia cau-
 sa. Th. Münzerus, fanatico spiritu impotentissime abreptus, lubenter in Alma
 nostra nomen convicia effundebat. Alius omnem salutem illi denegavit. Cum
 hisce magni nostri LOESCHERI verbis ponderosis consentiunt ea, quae, in
 beatum obitum D. NEVMANNI, musa Celeberrimi Theologi Lips. DN.
 D. TH. ITTIGII, quem ante octiduum e vita discessisse, sermo Leucorea no-
 stra luget, nec minus acerbe tanti VIRI iacturam deflet, hunc in modum
 cecinit:*

Leucoris haud frustra Priscis mons candidus audit,

Lux ubi post tenebras dia renata fuit.

Oderunt tenebrae lucem, mendacia verum,

Omnibus inde malis Leucoris illa nigra est.

Et paulo post:

Sed Pietistarum fortassis habebit amicos,

Ductores, nemo peior habetur iis.

Quic-

*Quicquid sannarum reperitur, congerit ista
Turba, pios maculis docta notare Viros?
Cernit, ut Heretici nota sit non ultima, si quis
Leucoridos nequeat nomina, scripta, pati.*

Quo etiam spectat & erudita Oratio Inauguralis Theologica Viri Summi Reverendi & Amplissimi, DN. D. HOFMANNI, Fautoris mei officiose & ex animo colendi, DE CRIMINATORIBVS ORTHODOXIAE. In primis vero hostem infensissimum, & fere in furorem actum, Ioh. Langium, Vittemberga est experta, cuius sive *Idcam* species, sive *Relationes Germanicas*, sive *Medicinam mentis*, sive *Antibarbarum*, sive *Epicurism Epistolica*, sive denique criminofum istum libellum, qui *Orthodoxia vapulans, sive Mateologia in Cathedra LVtheri*, inscribitur, integra criminationum plaustra reperies. Ut vel unius tantum flosculi sim memor, impudentissimo ore blaterat, *Orthodoxiam Vittembergensem loco virginis falso credita, seu loco meretricis, enim publica sui prostitutione ad palum numellarium religata, cognitam esse.* Ut proinde mirari satis non possim, huius fanatici viri mendaces *Relationes Germanicas*, Lipsiæ non solum sub censuram vocatas, sed etiam ibidem typis impressas esse, cuius rei veritatem nuper admodum a cordato viro, & constante veritatis Evangelicæ propugnatore, ex fide dignis literis confirmatam audiui. Verba Optimi Lipsiensis hæc sunt. *Des unsinnigen Langens Epistolica ist nebst der Disputation de experientia spirituali hier. Ich wünsche ihm den Geist der Sanftmuth, und daß Gott seinem hefftigen Stürmen und Unverstande wehren wolle. Ich habe mehrmals mit großen Unmuth erwogen, daß seine Schmäb-Chartequen, der 1, 2, 3, 4, und sonderlich der 8 Theil seiner Nachrichten wider Herrn D. LOESCHERI unschuldige Nachrichten, hier in Leipzig von Ioh. Heinr. Richter gedruket, und von Herrn D. R. sowohl censuret, als corrigiret, worden. Der HERR HERr sehe drein. Ceterum calumnias, quas Lipsiæ non ita pridem M. Io. Christianus Blumius, Braunsuic indignus Theol. Candidatus, contra Vittembergensem Academiam impudentissimo ac puerili ore eructavit, silentio prætereo, neque hominum rem hunc dignum iudico longa refutatione. Novisti enim [non novisti p. 3. h. 4, lib. Iubil. Theol. Emer. scribis] ipse, mi Blumi, & norunt alii, quam tibi in Theologia hæreat aqua, quam tibi desint vires, teque ex ignorantia crassa omnium minime idoneum esse, qui de Vittembergensium Orthodoxia Theologorum iudices, multo minus illos pro hæreticis habeas. Igitur tuam potius doleo iudicii eclipsin, quam sine dubio annorum defectus est causatus, & abs te peto, ut in cellulam abeas tuam, & vel canendo, miserere mei,*

o *Vittembergæ*, solatium quæras. Longe aliam mentem erga Vittemben-
 gem Academiam *Ampl. VIR, DN. M. HERN. IOACH. HAHN, Ecclesiaster
 Dresd. ac fautor meus officiose colendus*, testatus est, qui, etsi Lipsiensibus
 Musis fuerit addictus, & a Vittenbergensibus remotus, nihilo tamen mi-
 nus, cum nuper *Dresdæ* Album Ipsi offerrem, hoc potissimum amoris ac
 benevolentia testimonium mihi relinquere voluit: *Character Orthodoxo-
 rum est, amare Vittenbergam, ut Sanctam B. LVTHERI Lutheranaque de fi-
 de professionis Cathedram*. Sint igitur, qui *Leucoræ nostræ* fanam minu-
 ere, & quantum in ipsis est, penitus delere gestiunt, sunt tamen & erunt alii,
 qui pro hac Musarum sede ad DEVM sanctas fundere preces non intermit-
 tent, quo ad finem mundi usque Christo Iesu Ecclesiæ Principi purum car-
 men canat, & contra hostium insultus tam fortiter pugnet, quam pretiosis-
 simam victoriam reportet.

XXIII. Quo copiosiores fuimus in decidenda quæstione prima, eo nunc
 breviores erimus in secunda examinanda, in qua discipiendum est de eo,
 quo iure, vel potius, qua impudentia, *Langius* invehatur in officium Adiun-
 ctorum? Instituit *Ioachimus* ex fastu intolerabili comparationem inter *Cele-
 berrimum Theologum*, DN. D. VVERNSDORFIVM, et se, famosissimum
 quodam Rectorem, nunc Professore, & inter alia, *p. 119 Epicris, Epistol.*
 hæc habet: *Illo (D. VVERNSDORFIO) Adiuncti titulum, qui vix officii publi-
 ci umbra est, capeffente, ego Berolini in sede regia præfectus sum. Gymnasio Fri-
 dericiano nõ infrequenti*. Gloriatur ergo Rector de maxima prærogativa præ
 Adiuncto, cuius officium, ne quidem umbram officii publici esse, putat.
 O vanam gloriam Rectoris, O impudentem fastum præfecti scholæ ἀλόγως!
 Verum, mi *Ioachime*, libet ex te quærere, in quo officium publicum confi-
 stere putes? an in certo fixoque salario, an vero in muniorum laborumque
 exercitio? Certe prius, si sapias, non facile dixeris, posteriori vero modo ex-
 tra controversiam certum est, longe difficiliore labores ac præstantiora
 munia obire Adiunctos Vittembergenses, quam Rectorem Berolinensem
 (de quo mihi sermo est, non vero de aliis, quos amo & omni prosequor ve-
 neratione] Docuisti olim, mi *Langi!* Grammaticam, Adiuncti Philosophi-
 am docuerunt? Tractasti Philologica, Adiuncti eadem studia tractarunt,
 coniuncta cum Theologicis. Disputasti in pulvere Scholastico. Adiuncti in
 Auditorio publico, & quod maius est, in Cathedra LVTHERI disputarunt,
 id quod tamen absque iactantia dictum velim. Scripsisti schediasmata, Ad-
 iuncti disputationes elaborant. Distribuisi forte etiam præmia tuis iuveni-
 bus? Adiuncti diligentes literarum cultores crearunt Magistros, neque tibi
 forte

forte isto tempore, quo sapuisti adhuc, hanc dignitatem denegassent. Misisti discipulos tuos Vittenbergam, qui vel contra voluntatem tuam ad nos accesserunt, Adiuncti de illorum studiis solliciti fuerunt, & maiorem istis conciliarunt splendorem. Fuiisti non solum Rector, sed etiam Concionator, Adiuncti Professores in simul Theologiae, vel Philosophiae, extraordinarii fuerunt. Denique non mansisti Rector, sed Professor factus es Theologiae, eandem quod; dignitatem Adiuncti consecuti sunt, ZENTGRAVIVS, NEVMANNVS, HARTSCHMIDIVS, VVERNSDORFIVS, LOESCHERVS, aliique plures. Iam, *Ioachime, Rector*, ubi est illa prerogativa tua praeter Adiunctis, quam in scripto tuo fanatico non sine maxima impudentia iactitas? Vereor, ne sis iniurius in Rectores Berolinenses ut revera es. Si enim Adiunctorum officium ne umbra quidem officii publici meretur dici, officium Rectoris umbra minor adhuc erit, quod tamen nullus ex Rectoribus Berolinensibus, ne quidem ipse cliens tuus, *Bodenburgius*, tibi concesserit, quamvis id facile largiar, fuisse te Rectorem umbratilem, discipulos misere regentem. Haec vero, quae dicta iam sunt, tibi quoque cape, *Christophore Eriderici Bodenburgi*, Cymnasia Berolinensis Rector $\alpha\lambda\omicron\gamma\epsilon\kappa\alpha\iota\ \alpha\sigma\phi\iota$, qui non erubuit, in *Epistola Gratulatoria ad Ioachimium Langium*, tuam impudentiam, calumniandi libidinem, ignorantiam, heterodoxam mentem & puerilem petulantiam, luculento testimonio demonstrare. Et quamvis haec schedulae tuae vix refutatione minima sint dignae nihilominus tamen, quo appareat, quam purus putus mataologus sis, & accerrimus sanae Philosophiae hostis, propediem tibi respondebo. Nunc illud agam, quod mearum esse partium intelligo. Credideris ergo, *plumbeum caput indignissimeque Rector*, me p'ane non ad iram commoveri ineptissimis ac puerilibus tuis scribendi formulis, quibus tibi mox Magistellus, mox Adiunctulus, vocor, potius de utraque dignitate mihi gratulor, & hoc magis, quo maiorem nactus sum occasionem, tam voce, quam calamo, contra Fanaticos, quorum in numerum te omni iure refero, pugnandi. Quam vero vellem, haec mihi contingeret Felicitas, *tecum, praefectulo Gymnasia Berolinensis*, pro Cathedra publice disputandi, & Locum, ab Amplissimo Philosophorum Ordine benevole unoque ore mihi concessum, denuo vindicandi! Credas, Rector sine notitia recti, tibi que firmiter persuadeas, me non ex Tacito esse respondurum, sed satis meo facturum officio. Utinam & tu partes Rectoris fideliter expleres, neque pestilentissimis erroribus, quos foves, & ex animi petulantia defendis, studiosam iuventutem inficeres, a qua, si suo tempore mercedis loco Pseudopraeceptoris perniciosissimique seductoris nomen reportabis, ne, quaeso, de iniuria tibi illata conqueraris.

XXIV. Superest ultima & tertia quaestio, de qua, pro paginarum inguibus, vel paucissimis est agendum. Queritur ergo, quid habendum sit de *Epistola Apostolica Langiana*, quam contra Celeberrimorum Theologorum Trigonum superbiae publicae dedit? Respondeo tribus tantum verbis, fanaticam illam esse, & ex sua petulantia, summa impudentia & pleno furore, conscriptam, a *Sargio perditus Pietista* Celeberrimo Theologo, DN. D. FECHTIO, *Viro castitae sua Vererabili, & immortalibus in Ecclesiam Christi meritis illustri*, suamque desperatissimam causam scommatibus, ericis ac ineptiis defendere satagit. Provocat miser tunc praecceptorem summum ad certamen, & veluti furiosus Goliath, Israeli sanctoque DEI populo illudis, immo eo insanitiae prolabitur, ut nulli amplius religioni sibi ducat, contra fideles Evangelicae Veritatis testas, qui ex DEO sunt, & pro sanctissimo Iphius verbo fortiter propugnant, iuratum agere hostem. Certe invidiosus es in *Consummatissimum hunc Theologum*, nec minus in Celeberrimum DN. D. FOERTSCHIVM, *Theologum Ienensem Primarium, laudibus meis longe maiorem*, contra quem velut iniquissimus sophista disputasti. Quibus enim ex verbis probabis unquam, DN. D. FOERTSCHIVM statueret, notitiam regeneritorum & irrogenitorum specie differre? Nonne aliud est, loqui de eiusmodi notitia speciatim accepta, quam ante describerat, aliud vero, notitiam regeneritorum specie differre a notitia irrogenitorum? Cur ergo, p. 14 *Epicris. Epistol. 9. 3.*, haec duo tam frivole & petulantes confundis? alios ut locos in praesenti, brevitatis causa, taceam. Eadem impudentia *Celeberrimi Theologi*, DN. D. VVERNSDORFII, *Dissertationes eruditas de Gratia docente* aggressus es, quas foetum ante iucis usuram extinctum in *ferdo Anti-Barbaro* vocare non erubuisti, quasi tuus *Philo Barbarus* iudex foret controversiarum Theologicarum. Certe plus sapientiae Theologicae solidae, ac doctrinae in una reperitur pagina *Dissertationis VVERNSDORFIANAE*, quam in toto tuo *Philo Barbaro*, qui nugarum calumniarumque plenus est. Non minus crassum est mendacium, quando probum hunc Theologum superbiae insimulas, de quo tamen, nihil minus, quam hoc, dici potest. Sed sine dubio Cordatum hunc VIRVM tuo genio perverso metiris, cum extra controversiam verum sit, superbiorum matæologum ipso *Langio* vix dari, id quod, inter alia testimonia, illa, quae p. 119 & 120 *Epicris. Epistol.* leguntur, clare & ad nauseam usque demonstrant. Denique ipsum quoque *Celeberrimum* DN. D. VAL. ERN. LOESCHERVM, *Epicris. Epistol. p. 124* pungis, quod non omnia praestiterit, quae promisit. Sed, Virum hunc doctissimum, & Theologum sine controversia magnum, quam maxime idoneum esse, qui illud praestet, quod promisit, specimina luculenta suppeditaverit, quae satis ostendunt, eum nec doctrinae apparatus nec ingenio, sed tempore, destitutum esse. Ac praevideat Vir Magnus inultissimam ad veterariorum suorum censuram, illorumque criminationibus occurrit in *Institis Academicis* ubi sub initium *Conatuum Sacrorum* haec habet: *Non sum nescius, haec talia in tantantia vitium abripi, atque sic ferme morem atatis vestrae ferre, sed, fretus recti conscientia, non patior me huiuscemodi rumusculi a re mea nisi male animatos, male ea de re senturos, quibus emendationem (cape tibi hoc) Ioach me animum apprecor, Haec sunt, L. B. quae cum Nobilissimo DN. RESONDENTE examini Academico submittere voluimus. Is autem est, Vir nobilissimus DN. IO. GODFR. MEHNER, de quo, siue eius pietatem & modestiam, siue indefessam diligentiam & iudicii praestantiam, considerem, nulla non bona sperare possum. Quem proinde, ut MAGNIFICIS DOMINIS PATRONIS DRESDENSIBUS de meliori demisse commendem, a quem & iustum esse censeo, faustissima quaeque VIRO IVVENI egregiae spei ex animo precatus. Ceterum Tu, mi *Ioachim Langi*, memor Medicinae mentis. *Anti Barbari*, Relationum Germanicarum & Epicrisis, Epistolicae, hunc potissimum in modum illis acclamare libet: GENITOR SIVE AVTOR VESTER VOS GENVIT, VANITATE AC MATAEOLOGIA EBRIVS.*